

VIATGE A MOSCOU DE FELIPE GONZÁLEZ

El president «courier»

Tot i que era una visita prevista temps enrere, el viatge de González a Moscou ha mogut a la discussió a Occident. Ha estat el primer viatge d'un cap de govern després de l'accident de Txornòbil i la crisi líbia.

Josep M. Sanmartí (Madrid)

El viatge oficial del president espanyol Felipe González a la Unió Soviètica els dies 19 a 22 d'aquest mes i les seves llargues converses amb el secretari general del Partit Comunista, Mikhaïl Gorbatxev i amb el primer ministre Nikolai Ryjkov, són un fet important per a la política exterior espanyola, per a les relacions bilaterals hispano-soviètiques i també per al diàleg est-oest. Hi ha qui diu, amb raó, que es tracta senzillament d'un viatge de normalitat diplomàtica, d'una pràctica habitual, o almenys gens rara entre les democràcies europees.

Tanmateix, no es poden passar per alt diverses circumstàncies que han donat al viatge un caire especial, malgrat que la invitació de Gorbatxev a Felipe González data del dia en què aquest va prendre possessió de la secretaria general del PCUS al març del 1985, i que, per tant, la visita era prevista des de feia temps.

Felipe González era el primer cap de govern d'un país membre de

Fer de mitjançar en un moment de gran fredor...

l'OTAN que anava a Moscou des de la crisi del Mediterrani i l'accident nuclear de Txornòbil; és a dir, en un moment de gran fredor i, fins i tot, de tibantor entre els dos blocs. Aquesta situació facultava el primer ministre espanyol per fer el paper que més li escau i li agrada, i probablement l'únic que li permeten les rigideses de la política internacional: el de mitjançar. I per fer això duia alguns trumfos a la mà. Per un costat, el referèndum del 12 de març, considerat a l'estranger com un èxit personal de Felipe González, l'acredita com un decidit atlantista, a desgrat de certs retocs oportunistes o nacionalistes, segons l'angle des d'on es miri. Per l'altre, la seva actitud durant la crisi d'abril al

Mediterrani, distanciant-se de l'operació de càstig americana contra Líbia, les seves recomanacions de seny i el seu refús d'aprofitar el desastre de Txornòbil per arredonar l'ofensiva occidental contra l'URSS, eren suficients perquè els soviètics veiessin de bon ull l'arribada d'un cap de govern atlantista, que sembla arrengrerat al sector europeu més moderat dins l'aliança.

Una societat amb greus problemes interns.

El nou realisme polític de Mikhaïl Gorbatxev s'encarregà d'enllaçar amb el reconegut pragmatisme de Felipe González. Gorbatxev ha abandonat la vella tàctica soviètica d'explotar les discrepàncies internes a l'OTAN entre el sector dur anglo-nord-americà, les giragonses hamletianes franco-alemanyes i la moderació possibilista dels italians, els holandesos i ara els espanyols. Per al Kremlin, ara és més útil potenciar l'actitud més dialogant i oberta d'alguns països atlantistes, amb ofertes concretes i deixar-los que pressionin per ells mateixos sobre Washington i Londres, a favor del diàleg i al capdavant de la distensió. Dins d'aquesta estratègia i encaçada per greus problemes interns (renovació de quadres de l'administració i del partit, crisi econòmica, lluita contra la corrupció, desfeta del prestigi industrial, científic i ecològic per culpa de Txornòbil, etcètera) i exteriors (retrocés al Mediterrani, al pròxim orient, al Pacífic i a Amèrica Central), a la diplomàcia soviètica, el viatge de Felipe González li ha anat com anell al dit i ha convertit un esdeveniment inicialment de normalitat diplomàtica en una escaleta al progressiu encerclament internacional que li ha decretat la cimera de Tòquio.

A Felipe González, això ja li ha anat bé, també, perquè ja li ha deixat fer d'àrbitre, que és el que li agrada. Espanya sempre ha volgut actuar de mitjancera entre Europa i Amèrica Llatina, entre Europa i els àrabs, entre Europa i Filipines, entre Europa i el grup de Contadora, entre l'Europa occidental i l'oriental, per exemple, a la Conferència de Seguretat i Cooperació Europea, i ara directament entre

esperar que Gorbatxev demanés de debò un contacte on fos i amb qui fos, per mirar de trencar el cercle muntat durant els últims mesos. El gest de Felipe González ha concedit un respir a l'administració soviètica, que amb les seves propostes d'una moratòria nuclear unilateral, de desarmament simultani o d'una reunió ràpida i sense condicionaments previs entre Gorbatxev i Reagan, està mostrant símptomes d'asfíxia.

El viatge ha d'haver servit també per intensificar les relacions comercials bilaterals. Ambdues parts han convingut que aquestes es troben al trenta per cent de la capacitat real d'ambdós països i que cal buscar conductes per incrementar l'intercanvi de mercaderies i de cultura. En aquest terreny, sembla que la delegació espanyola tornà satisfeta, però aquestes coses s'han de comprovar sempre en uns terminis molt llargs.

Si més no, Felipe González ha recuperat, així, l'antiga tesi socialdemòcrata dels anys 60 de l'*ostpolitik* de Willy Brandt, segons la qual l'activitat comercial i cultural ha de romandre al marge de la pugna político-ideològica, ha de servir per acostar els règims i els pobles, i en conseqüència, ha d'ajudar a la distensió i la causa de la pau. En canvi, els conservadors americans i europeus, especialment els britànics, sostenen asprament que el dèficit comercial soviètic envers els aliats és destinat a finançar el seu rearmament, o sigui que els països occidentals estan pagant la seva pròpia amenaça de destrucció, en mans de l'adversari. Cal, doncs, extremar les reserves comercials amb la Unió Soviètica, i no solament per raons d'estratègia defensiva.

Una prolongació d'aquest punt de vista és, per exemple, el dels japonesos, que, a través de la trilateral, han anunciat que «tot i que tenim la convenció que el nostre país serà comercialment acorralat pels EUA i l'Europa Occidental, això no farà que ens llancem als braços de la Unió Soviètica i els seus aliats». La trilateral preconitza una política de duresa envers l'URSS, per obligar-la a flexibilitzar la seva política. Si més no, l'objectiu fixat per la Comissió és estabilitzar la situació actual, però no pensa en una millora del diàleg. És palès, per tant, que el viatge de Felipe González va a contrapèl d'aquesta doctrina de consum habitual en els cercles de poder americans, japonesos i britànics, i menys seguida per la resta de països europeus. □

Moscou i Washington, potser perquè no pot fer cap altra cosa, sense capacitat real de pressió i decisió.

Ara bé, en vespres electorals, aquesta gestió ha fet que els portaveus governamentals poguessin parlar de política exterior independent i no és que no tinguin una certa raó dins els marges estrets que permet l'adscripció a un bloc. L'Estat espanyol pot prendre iniciatives d'aquesta mena, però el que no pot fer és influir decisivament en la situació i canviar el sistema de relacions est-oest actual.

La qüestió essencial és si ambdues superpotències acceptaven aquesta mediació; és a dir, si Felipe González resultava un missatger vàlid tant per a Washington com per a Moscou. Sembla que els soviètics sí que l'han acceptat, encara que només sigui per allò del clau roent. Washington no ha dit res, però, per això mateix, es pot pensar que ha seguit les converses amb atenció i que rebrà amb interès la informació, i potser les propostes reserves que li faci arribar el president Felipe González.

No tothom ha valorat, però, de la mateixa manera el seu viatge. Membres provinents de la Comissió Trilateral reunits a Madrid comentaren simultàniament al viatge que, al seu parer, era un error anar a Moscou, al terreny de l'adversari, i que valia més